

Bulletin

Raad van Kerken Arnhem

Digitale nieuwsbrief nr. 25
12 februari 2014
Verschijnt maandelijks

In dit nummer:

- **Heb lief en doe wat je wilt - gedicht**
- **Vervloeking - Column door Kees Tinga**
- **In debat met de natuurfilosoof Matthijs Schouten – 22 februari**
- **Stervenskunst – Thee met thema – 23 februari**
- **Het nieuwe testament als Joods boek – lezing – 2 maart**
- **Wereldgebedsdag – 7 maart**
- **Provinciale Kerk-en-Milieu-dag – 8 maart**
- **Gezangen uit de Russisch-orthodoxe liturgie – 9 maart**
- **Vrije wil of voorbestemming? – Korenbeurslezing 9 maart**
- **Thomasviering – 5 april**
- **Diaconale prijs – 14 juni**
- **Elke vrijdagmiddag het Coventrygebed in de Walburgisbasiliek**
- **Boekbespreking**
- **Liesbeth Dessens neemt afscheid op onze nieuwjaarsreceptie**
- **Informatiebrochure 2014 Raad van Kerken Arnhem**
- **Afscheid pastoor Koos Smits**
- **Colofon**

Heb lief en doe wat je wilt

Heb lief en doe wat je wilt
Als je zwijgt, zwijg uit liefde
Als je spreekt, spreek uit liefde
Als je iemand terechtwijst, doe het uit liefde
Als je vergeeft, vergeef uit liefde
Laat de wortel van de liefde in je binnenste groeien
Uit die wortel kan slechts het goede voortkomen.

Augustinus

In Vorden worden aan het Knopenlaantje knopen gelegd in boomtakken als teken van trouw tussen geliefden.

(Overgenomen uit de "Digitale nieuwsbrief zuidoost" PKN, september 2011)

Vervloeking

Column

Kardinaal Eijk staat bekend als een theologische en ethische scherpzlijper. Moeten we ons daarom als niet rooms-katholieke christenen zorgen maken als hij in een interview aangeeft dat de vervloekingsteksten uit de Contrareformatie nog altijd geldig zijn?

Ik vermoed dat het in de praktijk zal meevallen. Vervloeking in godsdienstige teksten hebben in de geschiedenis een griezelige rol gespeeld bij het ophitsen tot vervolgingen en bloedige oorlogen. En nog steeds gaan fanatieke aanhangers van Islam, Christendom en Hindoeïsme in verschillende delen van de wereld met elkaar op de vuist, wederzijds en onderling.

Maar van kardinaal Eijk valt geen oproep tot geweld te verwachten. Strekt zijn liefde voor het leven zich niet uit van ver voor de geboorte tot lang na een zachte dood?

Nee, vervloekingsteksten hebben onder het wat meer nuchtere deel van de gelovigen tegenwoordig een wat andere betekenis gekregen. Ze geven zoiets aan als een onderstreping, een uitroep: 'dit is voor ons heel belangrijk, meer nog: een breekpunt, onbespreekbaar!' Niet dat zulk overdrachtelijk wapengekletter het oecumenische gesprek er gemakkelijker op maakt. Maar dat is nog wel iets anders dan inquisitie, brandstapels of zelfmoordmartelaren.

Laten we het erop houden dat we op deze manier misschien nog een opwindende aanloop krijgen naar het naderende Lutherjaar.

Kees Tinga

In debat met natuurfilosoof Matthijs Schouten

zaterdag 22 februari 2014, aanvang 15.00 uur
 Waalse Kerk, St. Catharinaplaats in Arnhem (achter de schouwburg)
 Entree € 5, -, incl. consumptie

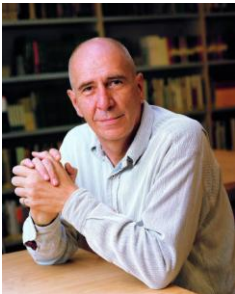
Wat is natuur en wat is onze relatie met de natuur? Van wie is de natuur eigenlijk en waarom is het belangrijk die te koesteren? In de westerse wereld zag de mens zich eeuwenlang als heerser over de natuur. Vanaf de jaren zeventig is de houding die de mens naar de natuur inneemt een belangrijk thema van onderzoek. In de afgelopen decennia heeft in die houding een historische

verschuiving plaatsgevonden. Zien we ons als rentmeester of partner? Of voelen we ons, al recreërend, meer een participant van de natuur? En wat zijn de gevolgen van de verschillende "houdingen" voor mens en natuur?

Ecoloog en natuurfilosoof prof. Dr. Matthijs Schouten gaat op zaterdag 22 februari hierover in debat in de Waalse Kerk in Arnhem. Iedereen is welkom! Aanvang 15 uur.

Matthijs Schouten (1952) beschrijft in zijn publicatie 'Spiegel van de natuur; het natuurbeeld in cultuurhistorisch perspectief' hoe er door de eeuwen heen in verschillende culturen tegen de natuur werd aangekeken. In haar boek 'Leven in verbinding' (2010) verslaat Prinses Irene de gesprekken die zij met Schouten voerde over de eenheid tussen mens en natuur en de noodzaak deze te herwaarderen.

Schouten is bijzonder hoogleraar Ecologie en filosofie van het natuurherstel aan de Wageningen Universiteit en hoogleraar Natuur- en landschapsbescherming aan de Universiteit van Cork (Ierland). Daarnaast is hij werkzaam bij Staatsbosbeheer als ecoloog en strateeg. Schouten studeerde biologie, vergelijkende godsdienstwetenschappen, Keltische taal- en letterkunde en oosterse filosofie. Hij is boeddhist.

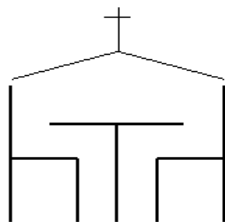

Onder de titel *Podium voor debat* organiseert 4KWart in de Waalse kerk te Arnhem interactieve bijeenkomsten op de zaterdagmiddag. Bekende sprekers houden een inleiding over een actueel spiritueel thema, gevolgd door een debat met de aanwezigen. Dit alles in ongedwongen sfeer onder het genot van koffie/thee en een glas wijn.

Foto Matthijs Schouten: Liesbeth Dinnissen

Stervenskunst

Thee met Thema in Oosterbeek op zondag 23 februari 2014

In het kader van de ontmoetingen Thee met Thema een ontmoeting plaats met **Annemarieke van der Woude**.

Als we de kranten en de televisieprogramma's mogen geloven, dan valt er vandaag de dag heel wat te kiezen in verband met ons levenseinde. (Zelf) euthanasie, 'voltooid leven', een wilsverklaring en palliatieve sedatie passeren de revue. Maar hebben we met een uiteenzetting over technische mogelijkheden ook alles gezegd?

Wat voor de één draaglijk is, is voor de ander ondraaglijk. Hoe kunnen we onszelf of onze dierbaren voorbereiden op een laatste levensfase, die recht doet aan deze unieke persoon, en die tegelijkertijd de meest nabije anderen niet uit het oog verliest?
Annemarieke van der Woude is predikant-geestelijk verzorger in verpleeghuis Oranje Nassau's Oord in Renkum. Van haar hand verscheen het boek: *Het doodshemd heeft geen zakken*; nadenken over het levenseinde (Meinema, 2011)

Plaats: **Vredebergkerk**, Van Toulon van der Koogweg 3, Oosterbeek
Tijd: **16.30-18.00 uur**. Inloop met koffie of thee vanaf 16.00 uur
Informatie: Arianne Boon, tel. 026 339 1943

Het Nieuwe Testament als Joods boek

Heel anders dan u dacht

Zondag 2 maart houdt **Dr. G.H. Cohen** een speciale lezing in de Synagoge Apeldoorn.
Onderwerp: **Het nieuwe testament als Joods boek.**

Meer informatie vindt u op www.joodselezingen.nl en via telefoonnummer 055 5215737

We ontmoeten u graag op zondag **2 maart 2014** om **15.00 uur** in de **Synagoge Apeldoorn**, Paslaan 18. De toegang is gratis.
Parkeren op 1 minuut lopen in Parkeergarage Marktplein 1 of bij "Menorah", Paslaan 11.

Wereldgebedsdag

"Elk moment en elke gebeurtenis in het leven van een mens plant iets in zijn ziel".

Op 7 maart 2014 gaat het gebed de wereld rond, verdeeld over de 24 tijdzones.

Dat betekent voor ons in Nederland om **10.30 uur** en zo volgt steeds een uur later het gebed op een andere plek.

Dit jaar is de **Salvatorkerk** in Arnhem de gastkerk. De liturgie voor deze viering is samengesteld door Christenen in Egypte. Het thema over de hele aarde zal zijn: "Bron van hoop. Hoop op vrede en veiligheid". In Mattheus 2 krijgt Jozef in een droom te verstaan om met Maria en Jezus naar Egypte te vluchten. Daar zullen ze veilig zijn, totdat God weer roept, dat ze terug kunnen keren.

De viering is in de **Salvatorkerk**, Salvatorplein 274, 6832 AH Arnhem-Zuid. Voorganger is ds. J.P. Eijgenraam.

Vanaf 10.00 uur bent u van harte welkom voor ontmoeting onder genot van een kop koffie of thee, waarna de viering begint om **10.30 uur**.

Ook op vrijdag 7 maart om **10.30 uur** is er een viering in de kerkzaal van **verzorgingshuis 'Vredenhoff'**, Esperantolaan 2, 6824 LV Arnhem- Noord. Voorganger is ds. I.M.J. Eldering-Jonckers Nieboer.

Na afloop is er gelegenheid om na te praten bij een kop koffie of thee.

Provinciale Kerk- en Milieu dag

Op **zaterdag 8 maart a.s.** wordt er weer een provinciale Kerk-en-Milieu-dag gehouden. Van **10.00 tot 16.00 uur** bent u allen welkom in het gemeentecentrum 'De Brink', Brinkstraat 39, Bennekom. Het thema is: 'Duurzaamheid: onze verantwoordelijkheid'.

In de loop van de dag kunnen we inspiratie opdoen vanuit diverse christelijke tradities.

's Morgens beginnen we met de theologische visies over duurzaamheid en de pastorale praktijk van drie voorgangers uit verschillende tradities. Tijdens de middag kunt u deelnemen aan werkgroepen om de woorden om te zetten in daden.

De kosten van de dag zijn €15 per persoon te voldoen bij aankomst. Dit is inclusief consumpties en lunch. Ieder wordt uitgenodigd een kleinigheid uit de keuken mee te nemen voor de koffie/thee om te delen.

Opgave

Voor **1 maart 2014** a.s. bij Truus Appelman-Komen van de Taakgroep Kerk, Milieu en Samenleving, Bennekom (truusapp@xs4all.nl of telefoon 0318-414943).

Programma

10.00 uur Koffie en inloop

10.30 – 10.45 uur Opening, welkom en gezamenlijk zingen.

10.45 – 11.45 uur Duurzaamheid en Spiritualiteit: Theologische visies en pastorale praktijk:

- Ds. Agnes Gilles, Gereformeerde Kerk, Bennekom;
- Pater Ronald Putman ofm, St Eloyparochie, Beverwijk;
- Ds. Leen de Ronde, Wijkkerk St. Maartenskerk, Tiel.

11.45 – 12.15 uur Toelichting op de werkgroepen, bijzondere initiatieven van deelnemers, Groene Kerken Actie, Website kerkenvoordetoeekomst.nl.

12.15 – 12.30 uur Optuigen Duurzaamheidsboom.

12.30 – 13.30 uur Lunch. Vegetarisch en m.n. streekproducten.

13.30 – 14.30 uur Werkgroepen:

Werkgroep 1: Dialoog met en tussen voorgangers.

Werkgroep 2: Zonnepanelen op kerkdaken en financieringsmogelijkheden.

Werkgroep 3: Fair Trade voor kerken.

Werkgroep 4: Duurzaamheid in beleid en bestuur van kerken.

Werkgroep 5: Groen in en om kerken.

14.30—15.00 uur Thee/koffie.

15.00—16.00 uur Werkgroepen:

Werkgroep 6: Dialoog met en tussen voorgangers.

Werkgroep 7: Energie besparingen in kerkgebouwen.

Werkgroep 8: Duurzaamheid en talenten.

Werkgroep 9: Duurzaamheid en jongeren.

Werkgroep 10: Ondernemen in duurzaamheid.

16.00—16.30 uur Open ruimte.

16.30 uur Afsluiting met zang.

Gezangen uit de Russisch-orthodoxe liturgie

Arnhems Slavisch Koor

*zondag 9 maart 2014, aanvang 15.00 uur
Waalse Kerk, St. Catharinaplaats in Arnhem
(achter de schouwburg)
Entree € 8, -, incl. consumptie*

Het Arnhems Slavisch Koor o.l.v. Svetlana van Wielink brengt op zondag 9 maart in de Waalse Kerk delen van vespers van Alexander

Archangelsky en andere religieuze gezangen ten gehore. Vespers vormen een onderdeel van de complexe Russisch-orthodoxe liturgie. Het koor zingt a capella, zoals gebruikelijk bij liturgische gezangen. Er is een dankbaar publiek voor deze gewijde muziek vanwege de meditatieve kracht die ervan uit gaat. In de Russisch-orthodoxe rite nemen iconen een belangrijke plaats in.

Icoonschilder Piet van der Heide zal voor de pauze een korte presentatie geven van enkele iconen in relatie tot de gezangen. Aanvang 15 uur.

Het Arnhems Slavisch koor ontstond ca. 1970 onder leiding van Jevgeni de Firsoff. Na de dood van Firsoff in 1976 werd het koor door verschillende dirigenten geleid. Het koor trad op in binnen- en buitenland. Momenteel is Svetlana van Wielink dirigente van het koor. Het Arnhems Slavisch Koor stelt zich ten doel bekendheid te geven aan Russisch-orthodoxe kerkmuziek en Russische volksmuziek. Op het repertoire staan gezangen uit de Russisch-orthodoxe liturgie en volksliederen uit Rusland en Oekraïne.

Svetlana van Wielink is in Sint-Petersburg geboren en opgegroeid. Ze heeft van 1984 tot 1988 een opleiding gevolgd tot gediplomeerd muzieklerares. In die tijd is zij ook begonnen met koordirectie. Zij rondde tevens een opleiding als dirigente af aan het Sint-Petersburg Polytechnisch Instituut. Sinds 2007 woont zij in Nederland. Reserveren kan via www.4kwartarnhem.nl

Vrije wil of voorbestemming?

Zijn wij niet meer dan ons brein?

In de Korenbeurslezing op **9 maart 2014** spreek Dr. Pim Haselager over bovenstaand onderwerp.

Dr. Haselager studeerde filosofie en psychologie. Hij is geïnteresseerd in cognitieve neurowetenschap en ons begrip van menselijk gedrag.

Hij is o.m. verbonden aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Locatie: **Hotel Haarhuis**

Tijd **10.30-12.15 uur**

Toegang is vrij. Een vrijwillige bijdrage na afloop wordt zeer op prijs gesteld.

Eerst zien..... dan geloven?

Thomasviering 5 april

De twintigste Thomasviering zal worden gehouden op zaterdag 5 april 2014 van **18.00- 20.00 uur** in de **Bernulphuskerk te Oosterbeek**.
Het motto luidt: Eerst zien... dan geloven?

Diaconale prijs

In 2011 is voor het eerst in Arnhem de diaconale prijs uitgereikt. Dit was een samenwerking van de Raad van Kerken in Arnhem, het College van Diakenen van de Protestantse Gemeente Arnhem, de diaconie Eusebiusparochie en de Vincentiusvereniging Arnhem.

Op **14 juni 2014** worden er weer drie prijzen uitgereikt. Het gaat om prijzen van 1000, 500 en 250 euro. Aan de uitreiking gaat een presentatie van de genomineerden vooraf.

Waarom deze prijs?

- Een extra stimulans voor initiatieven op het terrein van diaconie.
- De diaconie meer publiciteit en aandacht geven.

Voor welke activiteit?

Om te bepalen welke activiteit in aanmerking komen, omschrijven wat wij onder diaconie verstaan:

Ieder mens telt. Maar niet iedereen kan zichzelf redden. Daarom steunt de kerk mensen die, om wat voor reden dan ook, niet goed (meer) voor zichzelf kunnen zorgen: zieken, armen, ouderen, drop-outs. De armoede problematiek is in het diaconaat altijd belangrijk. Of het nu gaat om mensen dichtbij of ver weg, de kerk stelt zich tot taak om bijdragen te leveren aan het welzijn van de samenleving.

Welke criteria hanteert de jury?

- Er moet in een project of activiteit sprake zijn van een diaconale motivatie, handelend vanuit religieuze dan wel andere levensbeschouwelijke motieven;
- Op wijk of stedelijk niveau, binnen de grenzen van kerkelijk Arnhem;
- Voorbeeldfunctie;
- Aansluitend op actuele gebeurtenissen of ontwikkelingen.
- Vernieuwend, verrassend, origineel of onverwacht.
- De activiteit wordt uitsluitend door vrijwilligers verricht;
- Inhoudelijk liggend op het terrein van de diaconie in brede zin.
- Een bestaand of nieuw project.
- Bij een nieuw project: met een plan van organisatie en de garantie voor daadwerkelijke uitvoering.
- Een ideaal uitdragend.
- Bevorderen van samenwerking.

Jurering en inzending

De jury bestaat uit vertegenwoordigers van de diverse kerken en maatschappelijke organisaties. Inzendingen voor de diaconale prijs kunnen vanaf 1 januari tot en met 30 april 2014 ingeleverd worden bij het diaconaal bureau, Zijpendaalseweg 57, 6814 CD Arnhem.

Over de uitslag kan niet gecorrespondeerd worden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Margriet Kok, diaconaal consulent, 026 3512201, m.kok@diaconiearnhem.nl

Elke vrijdagmiddag wordt in de Walburgiskerk gebeden voor vrede en verzoening.

De Coventry werkgroep organiseert dit wekelijkse gebed voor vrede en verzoening iedere vrijdag van **12.30 – 12.45 uur** in de Walburgiskerk.

Dit zogeheten **Coventrygebed** is destijds in gang gezet door inwoners van de Engelse stad Coventry, die na het Duitse bombardement op hun stad en de verwoesting van hun kathedraal weigerden zich te laten meeslepen in de orgie van wraak en geweldsdenken, die Europa in de jaren daarna in de ban hield. In plaats daarvan werd daar toen het initiatief genomen tot een voortdurend gebed voor vrede en verzoening. Tot op heden nagevolgd en wel wereldwijd. De band met Arnhem is de in de oorlog verwoeste binnenstad en kerken; de Walburgisbasiliek en de grote Eusebiuskerk.

Boekbespreking

Iedere kerkelijke traditie kenmerkt zich door haar eigen omgang met de Bijbel, dikwijls vastgelegd en uitgewerkt in lectionaria, leesroosters en agenda's, dienstboeken, bijbeluitgaven en dagteksten, motto's en thema's, een psalm van de zondag en het lied van de week. De Raad van Kerken dient de brede oecumene door in aanvulling op deze afzonderlijke leeswijzen de kerken een gezamenlijke leesorde aan te bieden: het Oecumenisch Leesrooster. Daarin zijn de verschillende kerkelijke tradities samengebracht, eenzijdigheden gecorrigeerd, leemtes onderkend en opnieuw ingevuld.

Het Oecumenisch Leesrooster levert sinds 1977 een belangrijke bijdrage aan een veelzijdige omgang met de Bijbel in kerk en eredienst. Werd het Oecumenisch Leesrooster tot nog toe telkens aangeboden in cycli van drie jaar, ditmaal overziet het Oecumenisch Leesrooster 2013-2022 een periode van negen jaar. Die lange adem is niet alleen behulpzaam bij planning en overleg, maar staat ook garant voor uitgewogen beslissingen en evenwichtige keuzes.

Pieter Endedijk en Klaas Touwen (red.), Oecumenisch Leesrooster 2013-2022, Boekencentrum, Zoetermeer 2013 ISBN: 9789023927549 € 14,90

In december verscheen 'Een gezegend leven', exegese en preken dat een aantal zegeningen bespreekt die een mens kan meekrijgen op zijn levensweg: een zegen bij zwangerschap; de huiszegen bij het betrekken van een nieuwe woning; de zegening van een kruisbeeld, een icoon, een adventskrans; de zegen bij een (huwelijks)jubileum, de zegening van huisdieren (en hun baasjes), de ziekenzalving. De nadruk van dit boek ligt daarbij op kansen voor verkondiging.

Henk Janssen en Klaas Touwen (red.), Een gezegend leven, Skandalon, Vught 2013 ISBN: 9789490708818 € 12,95

Liesbeth Dessens neemt afscheid op onze nieuwjaarsreceptie

Dinsdagmiddag 14 januari was in de benedenzaal van de Diaconessenkerk de traditionele nieuwjaarsreceptie van de Raad van Kerken Arnhem.

Vertegenwoordigers uit de verschillende kerkgenootschappen aangesloten bij de Raad en belangstellenden ontmoetten elkaar en wensten elkaar een goed 2014. Een aantal werkgroepen van de Raad van Kerken Arnhem verzorgden een korte presentatie over hun activiteiten.

Helaas namen we afscheid van Liesbeth Dessens als secretaris van de Raad. Vele jaren verzorgde zij dit op enthousiaste wijze.

Op de foto's ziet u, dat zij een fles wijn ontving uit handen van pastoor Koos Smits van de Eusebiusparochie en bloemen van onze voorzitter Johannes Kon.

De laatste zal voorlopig optreden als secretaris a.i.

Liesbeth Dessens blijft wel als vertegenwoordiger van de Eusebiusparochie in de Raad.

Informatiebrochure 2014 Raad van Kerken Arnhem

Op de nieuwjaarsreceptie werd aan de aanwezigen de nieuwe informatiebrochure van de Raad uitgereikt.

Hierin vindt u informatie over oecumene, bij de Raad aangesloten organisaties, werkgroepen van de Raad en over de Raad zelf.

Wanneer u de informatiebrochure wilt ontvangen, kunt u contact opnemen met onze voorzitter en secretaris a.i. Johannes Kon.

Zijn emailadres is johannes.kon@arnhem.nl en zijn telefoonnummer 06 506 11 483

Afscheid pastoor Koos Smits

Afgelopen weken is pastoor Smits van de Eusebiusparochie tot de conclusie gekomen dat hij niet kan beantwoorden aan de verwachtingen, die bij het pastoraat horen.

Na gezamenlijk overleg heeft de bisschop hem met ingang van 1 februari 2014 ontheven van zijn pastorale opdracht. De Eusebiusparochie betreurt deze situatie in hoge mate, maar moet na intensief overleg zowel met pastoor Smits als met het bisdom vaststellen, dat een andere oplossing niet mogelijk bleek.

Donderdag **13 februari** om **19.00 uur** neemt de parochie afscheid van pastoor Smits in de **St. Martinuskerk** te Arnhem.

Meer hierover op de website van de Eusebiusparochie:

<http://www.eusebiusparochie.nl/index.php/activiteiten/eusebius-actueel/634-kanselmededeling-vertrek-pastoor-smits#sthash.52DpmRFp.dpuf>

COLOFON

Bulletin is een uitgave van de Raad van Kerken Arnhem.

Secretaris: Johannes Kon

Opmaak: Gerrit Koning

Coördinator columns: Kees Tinga

Eindredactie: Dagelijks bestuur

Alle in Arnhem gevestigde christelijke kerken en geloofsgemeenschappen kunnen in de Raad vertegenwoordigd zijn indien ze de uitgangspunten en doelstellingen onderschrijven. Voor een overzicht van organisaties en activiteiten is een brochure beschikbaar

Kopij voor het maartnummer inzenden vóór 6 maart 2014 aan
bulletin.rvkarnhem@gmail.com

Het volgend bulletin verschijnt op 12 maart 2014.

Deze nieuwsbrief wordt verzonden naar 357 emailadressen.

De Raad van Kerken te Arnhem heeft een eigen website: www.rvkarnhem.nl

Reacties op dit bulletin kunt u mailen naar onze secretaris Johannes Kon
johannes.kon@arnhem.nl of naar bulletin.rvkarnhem@gmail.com